

Globalizácia

Anglické slovo „global“ má vyše 400 rokov, ale nijaký väčší slovník nedefinoval výrazy `globalism' a `globalisation' až Websterov v roku 1961. Výraz „globálny“ sa stal bežne používaným až po roku 1966.

Globalizáciu môžeme považovať za jav, ktorý sa bezprostredne dotýka nie len jednotlivca, ale každého z nás, a preto je nutné ju prijať ako fakt, aj so všetkými novinkami a problémami, ktoré so sebou prináša. Samotná globalizácia je v súčasnosti téma rozoberaná z rôznych hľadísk. Rozlišujeme viacero častí, a to hlavne globalizácia z ekonomického a politicko-spoločenského hľadiska, jej nástroje, prejavy a dopady.

„Vyspelé“ krajiny, ktoré najviac presadzujú v medzinárodných ekonomických vzťahoch liberalizačný model, ho samy nedodržiavajú bránia rozvojom v prístupe na svoje trhy, hoci na druhej strane samy od nich otvorenie trhov požadujú. V oblastiach, v ktorých nie sú globálne konkurencieschopné odmietajú otvoriť svoje hranice a vpustiť výrobky rozvojových krajín na svoje trhy. Vyspelé štáty dokážu v procese otvárania trhov lepšie presadzovať svoje záujmy i prostredníctvom medzinárodných ekonomických inštitúcií ako sú Svetová banka, Medzinárodný menový fond a Svetová obchodná organizácia. Dosahujú preto v priemere vyššiu mieru ekonomického rastu ako rozvojové štáty, ktoré na otváranie trhov zvyčajne nie sú pripravené a nedokážu čeliť silnej konkurencii. Otváranie trhov nemusí viesť k zvýšeniu HDP. Ani k znižovaniu chudoby. Hlavným predpokladom neustáleho priaznivého ekonomického rastu je hromadenie kapitálu. To znamená stále nové investície, zvyšovanie obratu a objemu investícií. Hlavnou formou medzinárodného obchodu a investovania sú priame zahraničné investície – FDI. FDI zaznamenávajú rýchly rast najmä po 2. svetovej vojne. Na celkovom objeme priamych zahraničných investícií vo svete má rozhodujúci podiel USA. Za USA potom nasleduje Japonsko a krajiny Západnej Európy. Medzi týmito tromi oblasťami sa tým vytvára trojuholník hospodárskej spolupráce. FDI sa stali jedným z hlavných prostriedkov medzinárodného obchodu a v značnej miere ovplyvňujú ekonomické vzťahy medzi štátmi. Z politického hľadiska sa od týchto investícií očakáva predovšetkým zvyšovanie národnej výroby, nárast zamestnanosti a zlepšenie životnej úrovne.

Štát, v ktorého ekonomike dominujú zahraničné spoločnosti sa postupne stáva závislým na ich hospodárskej stratégii a veľmi ťažko si udržia svoju celkovú politickú a hospodársku silu. V konečnom dôsledku to neznamená globalizáciu, ale práve bipolarizáciu, čiže akési rozdelenie sveta na bohaté a silné krajiny na jednej strane a chudobné a závislé krajiny na strane druhej. Bohatými krajinami sú tie, ktoré sú domovskými pre veľké spoločnosti, z ktorých prichádzajú investície do zahraničia. Chudobnými krajinami sa zase stávajú tie, ktoré sú príjemcami investícií zo zahraničia a ich ekonomika sa postupne stáva závislou na iných štátoch..

Globalizáciou prechádza aj celá kultúra, politika, ekonomika a spoločnosť, pri čom sa názory a postoje rozlišujú. Vplyvom globalizácie vzniká akýsi nový "univerzálny medzinárodný životný štýl", zasahujúci módu, ľudské správanie, jazyk, atď.

Je pravdou, že samotné rozvojové krajiny majú svoj podiel viny na vlastnej zaostalosti (napr. neschopné resp. nedemokratické režimy, vysoká miera korupcie a pod.). Zároveň však existujú dôkazy, že aj vyspelý svet svojím postojom nesie určitú zodpovednosť za

pretrvávajúce globálnej chudoby. Globalizácia slúžila a pravdepodobne aj bude slúžiť ako nástroj boja silnejších voči slabším, v ktorom slabší nemôžu nikdy vyhrať.

Chudoba v rozvojových krajinách dosahuje bizarné rozmery. Štatistické údaje hovoria, že z celkového počtu 4,6 miliárd obyvateľov žijúcich v rozvojových krajinách takmer 800 miliónov nemá dostatok jedla, viac ako 850 miliónov je negramotných, viac ako miliarda nemá prístup k nezávadnej vode, 2,4 miliardy ľudí nemá prístup k základnej hygiene, viac ako 300 miliónov detí nemôže chodiť do školy, asi 36 miliónov ľudí žije s HIV/AIDS.

Protikladom globalizácie je regionalizácia. Ekonomicky je založená na jednoduchom princípe, podľa ktorého si štát na svojom území obstará všetky možné hospodárske potreby. Medzinárodný, diaľkový obchod sa potom obmedzí len na dodávky vecí a surovín, ktoré si štát nemôže obstaráť na danom území. Globálne hrozby (od jadrovej energie, cez klimatické zmeny či možné zneužitie objavov genetiky) môžu ľudí zvládnuť jedine vtedy, ak radikálne zmenia svoje postoje a začnú sa správať inak ako doteraz. To, čo sa zdá záhadou poznania, je najmä záhadou chcenia. Ekonomická globalizácia sa stala v dnešnom svete realitou, je neodvolateľnou ekonomickou budúcnosťou ľudstva. Všetky protesty proti globalizácii nemajú tú moc, aby jej príchodu zabránili. Globalizácia je v súčasnej dobe aj obrovská hrozba pre ľudstvo. Ak sa jej nepodarí dať hlbší etický rozmer, mohla by viesť k rozsiahlemu narušeniu sociálneho mieru vo svete, ako sa to už začína prejavovať.

Tak, ako sa čím ďalej tým silnejšie prejavuje globalizácia, tým viac sa prejavuje aj odpor voči nej. Odpor a nesúhlas s globalizáciou prichádza z mnohých strán a má viacero dôvodov, či už opodstatnených alebo neopodstatnených. Odporcovia globalizácie sa delia na viacero hlavných smerov, z ktorých sa potom oddeľujú rôzne menšie skupiny. Všetky tieto smery majú niečo z názorov spoločné, avšak v inom sa zas rozchádzajú.

Globalizácia, ktorá namiesto toho, aby ľudí zjednocovala, ľudí znepriateľuje, je to nesprávne uplatňovaná globalizácia. Globalizácia musí viesť k zjednocovaniu ľudstva, a nie k novému deleniu ľudstva.